

NT2-handleiding Indonesisch

Een ondersteunend naslagwerk voor docenten en taalcoaches van Indonesische
leerders van het Nederlands

Masterthesis

Student: Barbara Hidajat

Studentnummer: 3883515

Opleiding: Taal, Mens & Maatschappij

Universiteit Utrecht

Begeleider: dr. A. Bruijn

Tweede lezer: dr. J. M. Nortier

Datum: Augustus 2014

Universiteit Utrecht

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. KNELPUNTEN	6
1.1 Uitspraak	6
1.1.1 Alfabet	6
1.1.2 Klinkers.....	9
1.1.3 Medeklinkers	9
1.1.4 Tweeklanken	10
1.2 Woorden.....	10
1.2.1 Lidwoorden.....	11
1.2.2 Zelfstandig naamwoorden	11
1.2.3 Bijvoeglijk naamwoord.....	12
1.2.4 Persoonlijk en bezittelijk voornaamwoord	12
1.2.5 Betrekkelijk voornaamwoord	13
1.2.6 Aanwijzend voornaamwoord	14
1.2.7 Werkwoorden	14
1.2.8 Koppelwerkwoorden.....	15
1.3 Zinnen.....	15
1.3.1 Hoofdzinnen	15
1.3.2 Bijzinnen.....	15
1.3.3 Vraagzinnen	16
1.3.4 Passieve zinnen	16
2. OEFENINGEN.....	17
2.1 Uitspraak	17
2.1.1 Korte en lange klinkers.....	17
2.1.2 Medeklinkers	18
2.1.3 Tweeklanken	19
2.2 Woorden.....	21
2.2.1 Lidwoorden.....	21
2.2.2 Bijvoeglijk naamwoorden.....	22
2.2.3 Persoonlijk en bezittelijk voornaamwoord	23
2.2.4 Betrekkelijk en aanwijzend voornaamwoord	24
2.2.5 Werkwoorden	25
2.2.6 Koppelwerkwoorden.....	27
2.3 Zinnen.....	28
2.3.1 Hoofdzinnen	28
2.3.2 Bijzinnen.....	29
2.3.3 Vraagzinnen	30
2.3.4 Passieve zinnen	31
3. ANTWOORDEN.....	33

INLEIDING

De NT2-handleiding Indonesisch

Voor een NT2-docent bestaat de samenstelling van de groep cursisten regelmatig uit leerlingen met verschillende taalachtergronden, wat het lesgeven soms extra lastig maakt. Deze handleiding is geschreven ter ondersteuning van NT2-docenten en taalcoaches van studenten met het Bahasa Indonesia, oftewel het Indonesisch als moedertaal. Speciaal voor deze docenten kan deze handleiding als houvast dienen en de docent de mogelijkheid bieden om zich, waar nodig, te verdiepen in de moedertaal van de student. Het Nederlands is, ook voor Indonesiërs, geen makkelijk te leren taal en veel Indonesiërs zullen dan ook een aantal obstakels tegenkomen tijdens het leren van het Nederlands. In deze handleiding kan men als NT2-docent van Indonesiërs de betreffende knelpunten opzoeken om vervolgens de gevonden kennis in het voordeel te gebruiken tijdens het NT2-onderwijs. De handleiding is niet uitputtend waardoor het geen vervanging is van het huidige cursusmateriaal maar bedoeld als aanvulling erop. Dit naslagwerk bevat naast theorie ook oefeningen die speciaal gemaakt zijn voor Indonesische leerders van het Nederlands.

De knelpunten voor Indonesische NT2-leerders

Leerders van een tweede taal zullen tijdens het leerproces merken dat er een hoop aspecten anders zijn in de te leren taal dan in hun eigen moedertaal. Hoe lastig het is om deze aspecten te leren hangt deels af van het verschil tussen het Nederlands en de T1. Het Nederlands heeft veel aspecten die lastig zijn om te leren voor NT2-leerders. Zo heeft het Nederlands uitzonderlijke klanken die in bepaalde andere talen niet voorkomen zoals bijvoorbeeld in het woord *leeuw* of de keuze uit de bepaald lidwoorden *de* en *het* terwijl sommige talen slechts één of zelfs geen lidwoorden hebben. Het Turks bijvoorbeeld kent, net als het Indonesisch, geen lidwoorden waardoor men zich kan voorstellen dat het voor Turkse of Indonesische NT2-leerders lastig kan zijn om de Nederlandse lidwoorden onder de knie te krijgen, zowel de vorm als het gebruik ervan. De moedertaal van een NT2-leerder, of beter gezegd de verschillen tussen de moedertaal en de te leren taal, kunnen bepalen welke aspecten van de tweede taal wel of niet een obstakel zullen vormen, zoals de Nederlandse lidwoorden lastig kunnen zijn voor Turken of Indonesiërs. Een moedertaal kan zo dus van invloed zijn op het NT2-verwervingsproces. Structuren kunnen vanuit de moedertaal meegenomen worden naar de te leren taal, in dit geval van het Indonesisch naar het Nederlands. Deze overheveling van structuren uit de moedertaal naar de tweede taal wordt in de taalwetenschap *transfer* genoemd. Naast de lidwoorden zullen er nog meer aspecten als moeilijk ervaren worden door Indonesische NT2-leerders waardoor zij fouten kunnen

maken wanneer zij zich uiten in het Nederlands, fouten die op basis van de verschillen tussen beide talen wellicht te voorspellen zijn. In deze handleiding wordt uitsluitend gefocust op de moeilijkheden die specifiek de Indonesische leerders van het Nederlands kunnen ervaren. De NT2-docent kan met behulp van deze informatie beter inspelen op de behoeften van de Indonesische studenten om zo het NT2-onderwijs te bevorderen. Bijbehorende oefeningen die op maat gemaakt zijn voor Indonesiërs die Nederlands willen leren zullen daarbij extra ondersteuning bieden.

Totstandkoming van de NT2-handleiding

Deze NT2-handleiding is voortgekomen uit mijn afstudeerproject van de master Taal, Mens en Maatschappij aan de Universiteit Utrecht. Tot op heden is er nog geen NT2-handleiding geschreven die zich specifiek richt op het Bahasa Indonesia als moedertaal en ook nog op maat gemaakte oefeningen voor de doelgroep levert. Op basis van een onderzoek waarin onder andere het Nederlands en het Indonesisch met elkaar vergeleken zijn, is er een selectie gemaakt van verwachte problemen voor Indonesische NT2-leerders. Daarnaast is er voor het afstudeerproject ook een enquête afgenomen bij Indonesische NT2-leerders waarin hen onder andere gevraagd is welke aspecten van de Nederlandse taal zij als moeilijk ervaren. De kennis die is voortgekomen uit het onderzoek en de enquête hebben bijgedragen aan de totstandkoming van het eindproduct, deze NT2-handleiding. Deze handleiding is bedoeld om gebruikt te worden zonder raadpleging van het bijbehorende onderzoek, maar voor een verdere verdieping in het onderwerp is het mogelijk om het onderzoek, de betreffende masterscriptie, te raadplegen via het digitaal beschikbare scriptiearchief van de Universiteit Utrecht.

Opbouw

Deze handleiding is opgebouwd uit drie delen. Als eerste is er een theoretisch gedeelte met uitleg over de taalaspecten die voor moeilijkheden kunnen zorgen bij Indonesische NT2-leerders. In dit eerste hoofdstuk worden de volgende taalaspecten en de bijbehorende knelpunten behandeld:

1.1 Uitspraak: Bij dit taalaspect wordt gekeken naar het alfabet en de bijbehorende uitspraak van de letters in het Bahasa Indonesia. Naast de klinkers en de medeklinkers worden ook de tweeklanken en de klemtoon besproken van de Indonesische taal.

1.2 Woorden: De woorden, of beter gezegd, de verschillende woordsoorten van het Indonesisch en het Nederlands worden in deze paragraaf met elkaar vergeleken. Niet alleen

lidwoorden maar ook zelfstandig en bijvoeglijk naamwoorden, diverse voornaamwoorden en werkwoorden komen aan bod.

1.3 Zinnen: De zinsopbouw, oftewel de syntaxis, is het laatste taalaspect dat aan bod komt en zal naast hoofd- en bijzinnen ook vraagzinnen en passiefconstructies behandelen.

Na het theoretische gedeelte volgen in het tweede hoofdstuk de op maat gemaakte oefeningen die zich richten op deze specifieke moeilijkheden. In het derde hoofdstuk is een antwoordmodel te vinden voor de oefeningen uit het tweede hoofdstuk.

1. KNELPUNTEN

In dit hoofdstuk worden verschillende taalaspecten behandeld die een knelpunten kunnen vormen voor Indonesische NT2-leerders. Er is een onderverdeling gemaakt in drie taalgebieden waardoor het makkelijker is om knelpunten op te zoeken, namelijk uitspraak (§ 1.1), woordsoorten (§ 1.2) en zinnen (§ 1.3). Na diverse knelpunten is een verwijzing te vinden naar de bijbehorende oefening die in het volgende hoofdstuk volgt.

1.1 Uitspraak

Voor de uitspraak van beide talen geldt dat deze op een aantal punten van elkaar verschilt. Allereerst komt het alfabet aan bod waarin de Indonesische uitspraak per letter behandeld wordt. Vervolgens wordt er specifiek aandacht besteed aan de verschillen tussen de Indonesische klinkers (§ 1.1.2) en medeklinkers (§ 1.1.3) in vergelijking met de Nederlandse waarna ook de tweeklanken (§ 1.1.4) en de klemtoon (§ 1.1.5) behandeld worden. De geschreven letters worden weergegeven tussen vishaken < >.

1.1.1 Alfabet

Zowel het Indonesische als het Nederlandse alfabet bestaan beide uit 26 letters maar niet alle met dezelfde uitspraak, waardoor Indonesische NT2-leerders moeilijkheden kunnen ervaren tijdens het uitspreken van Nederlandse woorden en zinnen. Hieronder volgt een overzicht van het Indonesische alfabet met per letter aangegeven wat de Indonesische uitspraak is.

- A:** De Indonesische <a> heeft een uitspraak die ligt tussen de uitspraak van de Nederlandse woorden *tak* en *taak*. De uitspraak is te vergelijken met de eerste <a> in het Nederlandse woord *banaan*.
- B:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- C:** De Indonesische <c> wordt uitgesproken als <tj> in het Nederlandse woord *tjokvol*.
- D:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.

- E:** De Indonesische <e> heeft een uitspraak zoals de Nederlandse woorden *met*, *meet* of tussen beide in. Daarnaast kan de <e> ook nog uitgesproken worden zoals de <e> in het Nederlandse lidwoord *de*, beter bekend als de 'schwa'.
- F:** De Indonesische <f> dezelfde uitspraak als in het Nederlands. Maar omdat de letter <f> oorspronkelijk niet voorkomt in het Indonesisch wordt deze letter ook wel uitgesproken als een <p>.
- G:** De <g> wordt uitgesproken als de Engelse <g> zoals in *goal*.
- H:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands. In tegenstelling tot in het Nederlands wordt de <h> overal hoorbaar uitgesproken.
- I:** De <i> wordt uitgesproken als *ziet* of heeft een uitspraak tussen *ziet* en *zit* in.
- J:** De uitspraak van de Indonesische <j> is als de <j> in het woord *jungle*.
- K:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands. Echter de scherpe Nederlandse <k> die wij hoorbaar uitspreken aan het eind van een woord of lettergreep zoals in *tak* wordt in het Bahasa Indonesia vaak zwak uitgesproken en enigszins ingeslikt.
- L:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- M:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- N:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- O:** De Indonesische <o> heeft een uitspraak zoals de Nederlandse woorden *bot*, *boot* of een uitspraak tussen *bot* en *boot* in.
- P:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- Q:** De <q> komt net als de <f> oorspronkelijk niet voor in het Bahasa Indonesia en wordt alleen gebruikt in leenwoorden. De uitspraak van de Indonesische <q> is als de Nederlandse <k>.
- R:** De Indonesische <r> wordt uitgesproken met een rollende tongpunt.

- S:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- T:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- U:** De uitspraak van de Indonesische <u> is te vergelijken met de Nederlandse oe-klank zoals in *oen*.
- V:** Ook de <v> komt, net als de eerder genoemde <f> en <q> oorspronkelijk niet voor in het Indonesisch. Tussen de uitspraak van de <f> en de <v> wordt in het Indonesisch geen onderscheid gemaakt, beide worden uitgesproken als de Nederlandse <f>. Zoals eerder aangegeven bij de uitspraak van de <f> wordt ook de <v> soms uitgesproken als een <p>.
- W:** Voor het uitspreken van de Indonesische <w> wordt de onderlip naar de bovenlip gebracht en niet naar de boventanden zoals in het Nederlands. De lippen worden daarbij niet gerond zoals bij de Surinaamse <w>.
- X:** De letter <x> wordt in het Bahasa Indonesia eigenlijk alleen gebruikt als symbool in de exacte wetenschap en wordt daarbij hetzelfde uitgesproken als de Nederlandse letter <x>.
- Y:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- Z:** Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.

Naast de 26 letters in het alfabet die, wat betreft schrift, gelijk zijn, zijn er ook nog vier medeklinkercombinaties die voorkomen in het Indonesisch:

- KH:** De combinatie <kh> wordt gebruikt in woorden van Arabische afkomst en komt niet heel veel voor in het Indonesisch. De <kh> wordt uitgesproken als de <ch> net als het Nederlandse woord *lachen*
- SH:** <sh> wordt uitgesproken als de sj-klank zoals in *China* en *shoppen*.
- NY:** De <ny> is vergelijkbaar met de <nj> in het Nederlandse woord *oranje*.
- NG:** De <ng> is zoals wij deze kennen in het Nederlandse woord *lang*.

1.1.2 Klinkers

In het Nederlands maakt men onderscheid tussen korte en lange klinkers. In het Indonesisch wordt dat onderscheid niet gemaakt:

Klinker	Korte vorm	Lange vorm
A	mat	maat
E	wet	weet
I	rit	riet
O	bom	boom
U	bus	buur

Tabel 1: Korte en lange klinkers in het NL

In het Nederlands kan een uitspraak van een korte of lange klinker zorgen voor een verschil in betekenis. In het Indonesisch bestaat dit onderscheid tussen klinkerlengte niet wat voor moeilijkheden kan zorgen wanneer Indonesiërs Nederlands leren en daarbij rekening moeten houden met korte en lange klinkers.

(Zie oefening 1, § 2.1.1)

1.1.3 Medeklinkers

Een ander fenomeen dat in het Nederlands wel voorkomt maar in het Indonesisch niet is het schriftelijk gebruik van dubbele medeklinkers zoals de dubbele <p> in *koppen*. Het niet toepassen van dubbele medeklinkers kan in het Nederlands zorgen voor een verkeerde uitspraak namelijk die van een lange o zoals in *kopen*. In het Indonesisch is het niet nodig om dubbele medeklinkers toe te passen om de correcte uitspraak van een woord te waarborgen. Ook dit knelpunt kan een Indonesische NT2-leerder tegenkomen tijdens het verwervingsproces en kan verklaard worden door het verschil tussen het Nederlands en de moedertaal.

Een ander knelpunt voor Indonesische NT2-leerders kunnen de consonantclusters¹ zijn die wij in de Nederlandse taal kennen. Deze consonantclusters kent het Indonesisch ook maar in minder sterke mate dan het Nederlands. Voor het Indonesisch geldt namelijk dat de langste consonantclusters uit maximaal drie medeklinkers per lettergreep bestaan, namelijk <str>, <skr> en <spr>. In het Nederlands kunnen dat er maximaal vijf zijn zoals in woorden als *slechtst*. Woorden als *slechtst* zullen daardoor wellicht lastig zijn om uit te spreken voor Indonesische NT2-leerders.

¹ Opeenvolgingen van twee of meer medeklinkers zonder klinker ertussen.

(Zie oefening 2A & 2B, § 2.1.2)

1.1.4 Tweeklanken

De Nederlandse taal heeft een aantal tweeklanken die behoorlijk lastig kunnen zijn voor Indonesiërs om uit te spreken omdat deze niet bestaan in hun moedertaal. Deze tweeklanken zijn de <ei> of <ij>, <eu> en de <ui>. Daarnaast komt de combinatie <eeuw> zoals wij die kennen in woorden als *sneeuw* en *leeuw* ook niet voor, waardoor ook dit een lastige opgave is voor veel Indonesiërs. Het onder de knie krijgen van deze moeilijke tweeklanken is echter niet onmogelijk en vaak een kwestie van veel oefenen.

(Zie oefening 3, § 2.1.3)

1.1.5 Klemtoon

De Nederlandse klemtoon is strikter dan de vrijere Indonesische klemtoon waardoor ook de Nederlandse klemtoon een obstakel kan vormen voor Indonesiërs. In het Bahasa Indonesia bevindt de klemtoon zich op de voorlaatste of laatste lettergreep van het woord maar de spreker is vrij om de klemtoon te plaatsen daar waar hij de nadruk op wilt leggen. In het Nederlands is het gebruik van de klemtoon veel strikter en heeft de klemtoon een lexicale functie wat inhoudt dat het onjuist toepassen van de klemtoon in het Nederlands kan zorgen voor een andere betekenis van het woord zoals in *diplómaatje* en *diplomáátje*. In veel gevallen ligt de hoofdklemtoon op de voorlaatste lettergreep (*gewéldig* en *amándel*) behalve wanneer deze voorlaatste lettergreep een open lettergreep betreft. In dat geval ligt de klemtoon op de voorvoorlaatste lettergreep (*máarathon* en *Amérika*). Daarnaast zijn er nog een aantal uitzonderingen zoals die voor samengestelde woorden waarbij de klemtoon afhankelijk is van het type woordsoort van het rechterdeel. Wanneer het rechterdeel een zelfstandig naamwoord of werkwoord betreft ligt de hoofdklemtoon op het linkerdeel (*ópvallen* en *snéltrein*). Wanneer dit rechterdeel een voorzetsel of bijvoeglijk naamwoord betreft ligt de klemtoon op het rechterdeel (*ijskóud* en *binnenín*).

1.2 Woorden

Er bestaan verschillende woordsoorten die voor problemen kunnen zorgen bij Indonesische leerders van het Nederlands. Hieronder wordt aandacht besteed aan diverse woordsoorten en de bijbehorende knelpunten. De woordsoorten die aan bod komen zijn de lidwoorden (§ 1.2.1), zelfstandig (§ 1.2.2) en bijvoeglijk naamwoorden (§ 1.2.3), persoonlijk en bezittelijk

voornaamwoorden (§ 1.2.4), betrekkelijk (§ 1.2.5) en aanwijzend voornaamwoorden (§ 1.2.6), werkwoorden (§ 1.2.7) en koppelwerkwoorden (§ 1.2.8).

1.2.1 Lidwoorden

Wat vaak bijzonder lastig is voor Indonesiërs, en vaak ook voor andere NT2-leerders, zijn de Nederlandse lidwoorden. Het Nederlands heeft het mannelijk en vrouwelijk bepaald lidwoord *de* en het onzijdige bepaald lidwoord *het*. Dan heeft het Nederlands ook nog het onbepaald lidwoord *een* (tabel 2).

Lidwoord	Gebruik in combinatie met	Voorbeeld
de	vrouwelijke en mannelijke <u>bepaalde</u> zelfstandige naamwoorden en meervoudsvormen van zowel het-woorden als de-woorden	<i>de boom</i>
het	onzijdige <u>bepaalde</u> zelfstandige naamwoorden	<i>het feest</i>
een	enkelvoud van <u>onbepaald</u> zelfstandig naamwoorden	<i>een kat</i>

Tabel 2: Gebruik Nederlandse lidwoorden

In het Bahasa Indonesia bestaan er geen lidwoorden (of woordgeslacht) wat het uiterst lastig maakt voor Indonesische NT2-leerders om de Nederlandse lidwoorden onder de knie te krijgen. Net zoals elke NT2-leerder zal ook de Indonesische NT2-leerder het gebruik van Nederlandse lidwoorden moeten leren.

(Zie oefening 4, § 2.2.1)

1.2.2 Zelfstandig naamwoorden

Het Bahasa Indonesia kent drie soorten zelfstandig naamwoorden (substantieven) die in het Nederlands ook voorkomen. Naast de enkelvoudige zelfstandig naamwoorden zijn er ook samengestelde zelfstandige naamwoorden en eigennamen (tabel 3). Voor de samengestelde zelfstandig naamwoorden is er een verschil te zien met het Nederlands. In het Indonesisch worden de samenstellingen namelijk los van elkaar geschreven. 'Kinderwagen' is dus *kereta bayi* en niet **keretabayi*. Daarnaast is de samenstelling van deze woorden in het Bahasa Indonesia linkshoofdig in tegenstelling tot de rechtshoofdig² Nederlandse samenstellingen.

² Wanneer een samengesteld zelfstandig naamwoord rechtshoofdig is houdt dit in dat het rechterdeel van het woord de kern is, bijvoorbeeld *rechthoek* (is een soort hoek) tegenover *hoekbank* (is een soort bank).

Zelfstandig naamwoord	Bahasa Indonesia - Nederlands
enkelvoudig	<i>pena</i> - 'pen' <i>sepeda</i> - 'fiets' <i>sendok</i> - 'lepel'
samengesteld	<i>kereta bayi</i> - 'kinderwagen' (<i>kereta</i> 'wagen'; <i>bayi</i> 'baby') <i>sikat gigi</i> - 'tandenborstel' (<i>sikat</i> 'borstel'; <i>gigi</i> 'tand') <i>pengering rambut</i> - 'haardroger' (<i>pengering</i> 'droger'; <i>rambut</i> 'haar')
eigennamen	<i>Fenny</i> - 'Fenny' <i>Belanda</i> - 'Nederland' <i>Spanyol</i> - 'Spanje'

Tabel 3: Voorbeelden van soorten zelfstandig naamwoorden

1.2.3 Bijvoeglijk naamwoord

Afgezien van het verschil in positie van het bijvoeglijk naamwoord (achter het substantief in het Indonesisch en voor het substantief in het Nederlands) kan vooral de vorm van het Nederlandse bijvoeglijke naamwoord (adjectief) voor moeilijkheden zorgen tijdens het leren ervan. De vorm van het adjectief is in het Bahasa Indonesia namelijk onveranderlijk in tegenstelling tot het Nederlandse. In het Nederlands worden adjectieven zoals *mooi* en *klein* gevolgd door het achtervoegsel *-e* wanneer het een bijvoeglijk naamwoord voor het zelfstandig naamwoord komt zoals *mooie bloem*. Een uitzondering hierop is in het onbepaald onzijdig enkelvoud zoals *een klein kind*. Omdat aanpassing aan de vorm van het bijvoeglijk naamwoord in het Indonesisch niet nodig is, kan het Nederlandse adjectief lastig zijn voor Indonesiërs.

(Zie oefening 5, § 2.2.2)

1.2.4 Persoonlijk en bezittelijk voornaamwoord

Onderstaand is een tabel te vinden met het persoonlijk en bezittelijk voornaamwoord in het Bahasa Indonesia vergeleken met het Nederlands:

	Pers. vnw NL	Pers. vnw BI	Bez. vnw. BI	Bez. vnw. NL
1 ^e pers. ev.	ik	saya / aku	saya / aku / -ku	mijn
2 ^e pers. ev.	jij	kamu	kamu / -mu	jouw
3 ^e pers. ev.	hij	dia	-nya	zijn

	zij u	dia anda	-nya anda	haar uw
1 ^e pers. mv.	wij (incl.) wij (excl.)	kita kami	kita kami	ons / onze (incl.) ons / onze (excl.)
2 ^e pers. mv.	jullie	kalian	kalian	jullie
3 ^e pers. mv.	zij (mnl. en vrl.)	mereka	mereka / -nya	hun

Tabel 4: Pers. en bez. vnv. NL - BI

Wat duidelijk wordt uit bovenstaande tabel is dat er in het Indonesisch twee vormen zijn voor de eerste persoon enkelvoud en meervoud. Voor de eerste persoon enkelvoud geldt dat er een formele (*saya*) en informele (*aku*) vorm bestaat. Voor de eerste persoon meervoud zijn er ook twee mogelijke vormen, namelijk een 'wij' inclusief de aangesprokene (*kita*) en een 'wij' exclusief de aangesprokene (*kami*). Voor Indonesische NT2-leerders hoeft dit geen moeilijkheden op te leveren. Een ander verschil dat wel een knelpunt kan vormen is het feit dat er in het Bahasa Indonesia geen onderscheid gemaakt wordt tussen mannelijk en vrouwelijk persoonlijk en bezittelijk voornaamwoorden voor de derde persoon enkelvoud. Voor zowel de verwijzing naar mannelijk en vrouwelijke zaken en wezens wordt gebruik gemaakt van hetzelfde persoonlijk voornaamwoord (*dia*) en het bezittelijk voornaamwoord (*-nya*). In de praktijk leidt dit regelmatig tot versprekingen voor Indonesiërs wanneer zij in het Nederlands moeten refereren naar een geslacht. Een uiting als *Roos is elf jaar en hij heeft lang blond haar* kan een voorbeeld zijn van een zin die een Indonesiër zou kunnen uiten. Daarnaast volgt het bezittelijk voornaamwoord in het Indonesisch op het zelfstandig naamwoord in tegenstelling tot het Nederlands waar het bezittelijk voornaamwoord voorafgaat aan het substantief.

(Zie oefening 6A & 6B, § 2.2.3)

1.2.5 Betrekkelijk voornaamwoord

In het Nederlands is de keuze van het betrekkelijk voornaamwoord *die* of *dat* gekoppeld aan het geslacht van het woord en indirect dus ook aan het lidwoord. Eerder is al aan bod gekomen dat het lidwoord (en ook het bijbehorende geslacht) een lastig te leren onderdeel van de Nederlandse taal is omdat het Indonesisch geen lidwoorden of woordgeslacht kent. Om die reden is het is voor Indonesiërs ook lastig om het Nederlandse betrekkelijk voornaamwoord te leren. Pas wanneer men het juiste lidwoord kan toepassen, kan men het juiste betrekkelijk voornaamwoord toepassen. Daarnaast wordt in het Bahasa Indonesia in de meeste gevallen vooral gebruik gemaakt van het betrekkelijk voornaamwoord *yang* en is

er dus geen keuze tussen verschillende betrekkelijk voornaamwoorden zoals de Nederlandse *die* en *dat*.

(Zie oefening 7, § 2.2.4 combinatieoefening betrekkelijk en aanwijzend voornaamwoord)

1.2.6 Aanwijzend voornaamwoord

In het Indonesisch zijn er maar twee aanwijzend voornaamwoorden namelijk *itu* 'die' of 'dat' en *ini* 'deze' of 'dit'. *Itu* wordt gebruikt om iets aan te wijzen in het gebied ver van de spreker en *ini* wordt gebruikt om iets aan te wijzen in het gebied dichtbij de spreker. Beide zijn neutraal en kunnen zowel zelfstandig als bijvoeglijk gebruikt worden. In de bijvoeglijke functie is de positie van het voornaamwoord achter het substantief in tegenstelling tot het Nederlands.

Het Nederlands kent meerdere aanwijzend voornaamwoorden met *die*, *dat*, *deze* en *dit* als meest neutrale en belangrijkste. In het Nederlands correspondeert het aanwijzend voornaamwoord, net als het betrekkelijk voornaamwoord, met het geslacht van het zelfstandig naamwoord en indirect dus ook met het lidwoord. Net als bij het betrekkelijk voornaamwoord kan om die reden ook het aanwijzend voornaamwoord lastig zijn om onder de knie te krijgen. Voor het toepassen van het juiste aanwijzend voornaamwoord is het eerst van belang om het juiste lidwoord toe te kunnen passen. Daarnaast komen de vormen *die* en *dat* van het aanwijzend en betrekkelijk voornaamwoord overeen. Dit kan het toepassen van de twee extra lastig maken.

(Zie oefening 7, § 2.2.4 combinatieoefening betrekkelijk en aanwijzend voornaamwoord)

1.2.7 Werkwoorden

Een aspect van de Nederlandse taal dat als erg lastig ervaren wordt door Indonesische leerders van het Nederlands zijn de werkwoorden. Dit is voornamelijk te wijten aan het feit dat het Nederlandse werkwoord veel meer informatie met zich meedraagt over bijvoorbeeld subject en tijd. In het Nederlands worden werkwoorden vervoegd om aan te geven om welke persoon het gaat (*ik werk* maar *jij werkt*) en om welke tijd het gaat (*jij koopt vandaag* maar *jij kocht gisteren*). In het Bahasa Indonesia is van beide vervoegingen voor persoon en tijd geen sprake. Waar in het Nederlands de informatie uit de vervoeging van het werkwoord blijkt, daar haalt men in het Indonesisch de informatie uit te context of andere (bij)woorden. Indonesische NT2-leerders moeten tijdens het leren van de Nederlandse taal dus voor het eerst gaan vervoegen voor zowel persoon als tijd.

(Zie oefening 8A & 8B, § 2.2.5)

1.2.8 Koppelwerkwoorden

In tegenstelling tot het Nederlands maakt het Indonesisch geen gebruik van koppelwerkwoorden zoals bijvoorbeeld *zijn*, *worden* of *heten*. Wanneer Indonesiërs zinnen als *Kim is mooi* of *ik heet Vera* willen uiten, is het van belang dat zij niet de koppelwerkwoorden achterwege laten aangezien deze in het Indonesisch niet bestaan.

(Zie oefening 9, § 2.2.6)

1.3 Zinnen

Er zijn nogal wat verschillen in zinsbouw tussen het Nederlands en het Bahasa Indonesia. Onderstaand worden een aantal soorten zinnen en de betreffende woordvolgorde behandeld. Ook het verschil in zinsopbouw kan namelijk zorgen voor obstakels tijdens het NT2-verwervingsproces voor Indonesiërs. Naast hoofd- (§ 1.3.1) en bijzinnen (§ 1.3.2) is er ook aandacht voor vraagzinnen (§ 1.3.3) en passiefconstructies (§ 1.3.4).

1.3.1 Hoofdzinnen

De gebruikelijke volgorde in Nederlands hoofdzinnen is SVO, met S als subject, V als werkwoord (in de persoonsvorm) en het eventuele object als O op de derde plaats. In het Bahasa Indonesia is de volgorde minder strikt en is het werkwoord niet verplicht om een zin te kunnen maken. Een Indonesische zin kan bestaan uit slechts een gezegde die, in tegenstelling tot het Nederlands, geen werkwoord hoeft te bevatten, onder andere omdat het Indonesisch geen koppelwerkwoord kent. De SV-volgorde is de meest voorkomende in het Indonesisch maar VS is ook mogelijk, afhankelijk van eventuele nadruk die gelegd moet worden. Voor het Indonesisch is de woordvolgorde in de zin vrijer dan in het Nederlands en is intonatie belangrijker dan volgorde. Hierdoor zal het voor Indonesiërs wellicht lastiger zijn om zich aan de striktere Nederlandse zinsopbouw te houden.

(Zie oefening 10, § 2.3.1)

1.3.2 Bijzinnen

Bijzinnen kunnen in het Bahasa de hoofdzin opvolgen of eraan voorafgaan. Wanneer het subject van zowel de hoofd- als bijzin gelijk zijn kan deze in de bijzin weggelaten worden. De

volgorde van de Nederlandse bijzin is in veel gevallen SOV in tegenstelling tot de SVO-volgorde van de Nederlandse hoofdzin. In het Indonesisch blijft over het algemeen de volgorde van de bijzin ook SVO, afhankelijk van de nadruk die eventueel gelegd moet worden.

(Zie oefening 11, § 2.3.2)

1.3.3 Vraagzinnen

Zowel voor het Bahasa Indonesia als voor het Nederlands is er onderscheid te maken tussen open en gesloten vragen. Voor het Nederlands geldt dat in beide gevallen subject-verbum inversie³ nodig kan zijn. Wederom is de woordvolorde in het Indonesisch veel vrijer en minder strikt dan in het Nederlands. In sommige gevallen is het aanpassen van de zinsmelodie met aan het einde van de zin een stijging in stemhoogte gebruikelijker dan het toepassen van een vraagwoord of een verandering van woordvolgorde. Een VS-volgorde komt vaak voor bij Indonesische vraagzinnen maar is geen verplichte volgorde. Subject-verbum inversie zoals in het Nederlands vaak nodig is, is dus niet noodzakelijk in het Indonesisch wat het weer lastiger maakt voor Indonesiërs om de Nederlandse vraagzinnen onder de knie te krijgen.

(Zie oefening 12, § 2.3.3)

1.3.4 Passieve zinnen

In het Nederlands wordt in passieve zinnen een actie omschreven door een vorm van de hulpwerkwoorden *worden* of *zijn* in combinatie met een voltooid deelwoord. In het Indonesisch wordt er geen gebruik gemaakt van dergelijke hulpwerkwoorden en er is dan ook regelmatig slechts sprake van een passieve toon die een zin kan dragen. Het is te verwachten dat het voor Indonesische NT2-leerders lastig is om de hulpwerkwoorden *worden* of *zijn* toe te passen wanneer zij deze zelf niet kennen en wellicht zelfs lastig om passieve zinnen te herkennen.

(Zie oefening 13, § 2.2.4)

³ Subject-verbum inversie is het omwisselen van de plaats van het zelfstandig naamwoord (subject) en het werkwoord (verbum) in de zin.

2. OEFENINGEN

Onderstaand zijn de oefeningen te vinden waarnaar verwezen wordt bij de bespreking van de knelpunten uit het eerste hoofdstuk. Wederom zal dezelfde volgorde aangehouden met eerst de oefeningen betreffende de uitspraak, vervolgens die van de woorden en als laatste de oefeningen van de zinnen. De grijze kaders onderaan elke oefening zijn optioneel en herinneren zowel de docent als de cursist eraan om meer te oefenen met de Nederlands taal. De kaders kunnen gebruikt worden door de cursisten zelf maar ook door de docenten gebruikt worden om een gesprek op gang te brengen en op die manier de spreekvaardigheid meer te oefenen.

2.1 Uitspraak

2.1.1 Korte en lange klinkers

(Zie § 1.1.2 voor meer informatie)

Oefening 1. Doelstelling: Korte en lange klinkers onderscheiden en uitspreken

Spreek de volgende woorden uit en let dan goed op dat je de korte klinkers kort uitspreekt en de lange klinkers lang.

Ucapkanlah kalimat-kalimat berikut ini dan perhatikan untuk pengucapan vokal pendek dan pengucapan vokal panjang.

bom - boom

kop - koop

pot - poot

dor - door

rat - raad

mat - maat

dar - daar

hak - haak

vis - vies

zit - ziet

elixir - vier

lip - liep

ben	-	been
vel	-	veel
lef	-	leef
per	-	peer

vut	-	fuut
hut	-	huur
kus	-	excuus
muts	-	muur

Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> om een voorbeeld van de uitspraak te beluisteren en te controleren of je de woorden goed hebt uitgesproken.

Lihatlah <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> untuk dapat mendengarkan dan memeriksa apakah pengucapan kata-kata anda sudah benar.

Welk woord is het lastigst?
Herhaal de lastige woorden vaker

2.1.2 Medeklinkers

(Zie § 1.1.3 voor meer informatie)

Oefening 2A. Doelstelling: Het verschil tussen enkele en dubbele medeklinkers en de bijbehorende korte of lange klinker onderscheiden en uitspreken

Spreek de volgende woorden uit en let dan goed op of je een korte of lange klinker moet uitspreken.

Ucapkanlah kalimat-kalimat berikut ini dan perhatikan apakah didalam kalimat itu anda harus mengucapkan vokal yang pendek atau vokal yang panjang.

kopen	-	koppen
moker	-	mokken
banen	-	bannen
maten	-	matten
breken	-	rekken
veter	-	vetten
dieper	-	dippen
sliepen	-	slippen

Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> om een voorbeeld van de uitspraak te beluisteren en te controleren of je de woorden goed hebt uitgesproken.

Lihatlah <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> untuk dapat mendengarkan dan memeriksa apakah pengucapan kata-kata anda sudah benar.

Probeer de volgende keer als je een krant of tijdschrift leest op de dubbele medeklinkers te letten! Weet je dan ook hoe je de woorden uit moet spreken?

Oefening 2B. Doelstelling: Consonantclusters uitspreken

Spreek de volgende woorden uit en let dan goed op de uitspraak van de opeenvolgende medeklinkers.

Ucapkanlah kalimat-kalimat berikut ini dan perhatikan pengucapan konsonan berikutnya.

herfst
schipper
hengst
eendracht
wetenschap
slechtst
klankschaal

Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> om een voorbeeld van de uitspraak te beluisteren en te controleren of je de woorden goed hebt uitgesproken.

Lihatlah <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> untuk dapat mendengarkan dan memeriksa apakah pengucapan kata-kata anda sudah benar.

Kan je Indonesische woorden bedenken die misschien voor Nederlanders heel lastig zijn om uit te spreken?

2.1.3 Tweeklanken

(Zie § 1.1.4 voor meer informatie)

Oefening 3A. Doelstelling: Onbekende tweeklanken uitspreken

Spreek de volgende woorden uit en let dan goed op de uitspraak van de tweeklank. Probeer de twee klanken tijdens het uitspreken niet van elkaar te scheiden maar als een klank uit te spreken. Probeer het eerst per kolom, en probeer daarna de woorden uit alle drie de kolommen af te wisselen.

Ucapkanlah kalimat-kalimat berikut ini dan perhatikan dengan baik pengucapan diftong. Usahakan dua vokal itu diucapkan sekaligus sebagai satu vokal dan tidak terpisah. Cobalah dulu setiap kolom dan setelah itu cobalah gabungkan dengan menukar balikkan kata-kata dari seluruh tiga kolom ini.

ijs	uien	deur
klein	huis	wijsneus
meisje	vuil	breuk
zijde	zuiver	voorkeur
peilen	spruit	vreugde
trein	uitgever	zeur
reiziger	kruid	peuk
twijfel	zuilen	tondeuse
aanrijding	luisteren	beurs
reinigen	vervuiler	steun

Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> om een voorbeeld van de uitspraak te beluisteren en te controleren of je de woorden goed hebt uitgesproken.

Lihatlah <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> untuk dapat mendengarkan dan memeriksa apakah pengucapan kata-kata anda sudah benar.

Probeer eens te zeggen: 'Ik ga eindelijk de deur uit vandaag' of 'eigenlijk ruik ik de geur niet'. Is dat lastig al die klanken in één zin?

Oefening 3B. Doelstelling: Onbekende eeuw-combinatie uitspreken

Spreek de volgende woorden uit en let dan goed op de uitspraak van de combinatie 'eeuw'. Probeer de klank als een geheel uit te spreken zonder de letters van elkaar te scheiden.

Ucapkanlah kalimat-kalimat berikut ini dan perhatikan dalam kombinasi pengucapan 'eeuw'. Cobalah mengucapkan vokal ini sebagai satu kata tanpa menyebutkan huruf yang terpisah.

sneeuw
leeuw
eeuw
meeuw
schreeuw
zeeleeuw
geeuw
Zeeuw
meeuwen
geeuwen

Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> om een voorbeeld van de uitspraak te beluisteren en te controleren of je de woorden goed hebt uitgesproken.

Lihatlah <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> untuk dapat mendengarkan dan memeriksa apakah pengucapan kata-kata anda sudah benar.

Het uitspreken van woorden als *leeuw* en *sneeuw* is nu nog lastig maar oefening baart kunst!

2.2 Woorden

2.2.1 Lidwoorden

(Zie § 1.2.1 voor meer informatie)

Oefening 4. Doelstelling: Het toepassen van het juiste lidwoord

Vul in onderstaande zinnen het juiste lidwoord in ('de', 'het' of 'een'). Let ook goed op of het een bepaald of onbepaald lidwoord moet zijn.

Isilah kalimat-kalimat dibawah ini dengan menggunakan kata artikel yang benar ('de', 'het' atau 'een'). Perhatikan juga apakah menggunakan kata artikel yang ditentukan atau tidak ditentukan.

Voorbeeld

Ik heb bij slager vlees gekocht.

Ik heb bij de slager vlees gekocht.

1. Ik woon tegenover groene flat, naast speeltuin.
2. Hoe laat is journaal op tv?
3. In dierentuin is nieuw olifantje geboren.
4. Vergeet je niet licht uit te doen in slaapkamer!
5. Er staat auto op hoek van straat.
6. Vandaag is mooi weer omdat zon schijnt.
7. Mijn oma gaf mij handje vol drop.
8. Ik heb kilo appels nodig voor in appeltaart.
9. papier in printer is helemaal op.
10. Ik wil geen frietje, geef mij maar ijsje.

Lidwoorden leren is lastig. Tegenwoordig bestaan er app's voor je telefoon die je kunnen helpen wanneer je het even niet meer weet.

2.2.2 Bijvoeglijk naamwoorden

(Zie § 1.2.3 voor meer informatie)

Oefening 5. Doelstelling: Het toepassen van het juiste bijvoeglijk naamwoord

Streep elke keer het foute bijvoeglijk naamwoord door.

Coret setiap kata sifat yang salah.

Voorbeeld

Die boom heeft [groen / groene] bladeren.

Die boom heeft [~~groen~~ / groene] bladeren.

1. Haar [bruin / bruine] haren wapperen door de [hard / harde] wind.
2. De [mooi / mooie] auto is door een [gemeen / gemene] dief gestolen.
3. Doe mij maar een [lekker / lekkere] kopje thee en een [heerlijk / heerlijke] taartje.
4. Mijn zusje is [snel / snelle], ook al zou je dat niet denken van zo'n [klein / kleine] meisje!
5. Dat [aardig / aardige] jongetje heeft een [geel / gele] jas aan met [blauw / blauwe] knopen.
6. Een [zwart / zwarte] paard vind ik mooier dan een [wit / witte] paard.
7. Wat een [groot / grote] cadeau heb jij gehad van jouw [lief / lieve] oma.
8. Deze bal is [rond / ronde], maar dit is een [vierkant / vierkante] doos.

9. Ik keek haar recht in haar [donker / donkere] en [stralend / stralende] ogen aan.
10. [Wit / Witte] sneeuw, [rond / ronde] cirkel en [warm / warme] zon zijn voorbeelden van pleonasmen.

Welke bijvoeglijk naamwoorden zie je staan in de krant van vandaag? Had jij ook die vorm gekozen?

2.2.3 Persoonlijk en bezittelijk voornaamwoord

(Zie § 1.2.4 voor meer informatie)

Oefening 6A. Doelstelling: Het toepassen van het juiste persoonlijk voornaamwoord

Vul in onderstaande zinnen het juiste persoonlijk voornaamwoord in. Let ook goed op of het een mannelijk of vrouwelijk persoonlijk voornaamwoord moet zijn.

Isilah kalimat-kalimat dibawah ini dengan kata ganti orang yang benar. Perhatikan juga apakah itu kata ganti pria atau wanita.

Voorbeeld

..... zeg wel wat moet doen.

Ik zeg wel wat jij/hij/zij moet doen.

1. Waarom lieg zoveel tegen jouw ouders?
2. Merel is mijn buurmeisje, maar is ook mijn beste vriendin.
3. ben te laat voor de voor de voorstelling.
4. Mijn broer is erg lief, maar is ook wel ondeugend soms.
5. zijn heel trots op jou Mark! hebt echt jouw best gedaan vandaag.
6. Dat beloven elke keer, maar tot nu toe zijn mijn vrienden nog steeds niet langs gekomen.
7. Weet zeker dat het licht wel uit hebt gedaan?
8. Bart haalt hele goede cijfers. is heel erg slim.
9. Mijn tante is fantastisch! heeft het feest in haar eentje georganiseerd.
10. Weten zeker dat het mooi vinden?

Heb je het verschil tussen *hij* en *zij* al onder de knie?

Oefening 6B. Doelstelling: Een correcte bezitsconstructie vormen

Maak van de volgende woorden een goede bezitsconstructie. Let ook goed op of het een mannelijk of vrouwelijk bezittelijk voornaamwoord moet zijn.

Buatlah dari kata-kata berikut ini sebuah struktur kalimat yang benar. Perhatikan juga apakah itu kata ganti kepemilikan pria atau wanita.

Voorbeeld

[auto] [ik] =

[pen] [Laura] =

[auto] [ik] = mijn auto

[pen] [Laura] = haar pen

1. [fiets] [jij] =
2. [werkstuk] [Karel] =
3. [telefoon] [mama] =
4. [horloge] [ik] =
5. [stoel] [papa] =
6. [parfum] [Bianca] =
7. [boek] [juffrouw] =
8. [garage] [buren] =
9. [geld] [zus] =
10. [bal] [buurjongens] =

Schrijf de persoonlijk voornaamwoorden die je kent onder elkaar. Probeer daarna het bijbehorende bezittelijk voornaamwoord erachter te schrijven. Lukt dat?

2.2.4 Betrekkelijk en aanwijzend voornaamwoord

(Zie § 1.2.5 en § 1.2.6 voor meer informatie)

Oefening 7. Doelstelling: Het toepassen van het juiste betrekkelijk of aanwijzend voornaamwoord

Vul in onderstaande zinnen het juiste betrekkelijk of aanwijzend voornaamwoord in ('die' of 'dat').

Isilah kalimat dibawah ini dengan menggunakan kata ganti relatif atau demonstratif yang benar ('die' atau 'dat').

Voorbeeld

Het boek ik lees is erg goed.

Het boek dat ik lees is erg goed.

..... meneer is aardig

Die meneer is aardig

1. De auto aan de overkant van de straat staat is van meneer.
2. speeltuin heeft veel toestellen ik leuk vind.
3. is de mooiste ring ik ooit gezien heb.
4. mevrouw zegt maar wat.
5. De pen ik jou geleend heb wil ik graag terug.
6. is een groot huis! De mensen daarin wonen zijn vast heel rijk.
7. Ik weet het zeker! jongen sloeg meisje!
8. Wat een knappe jongen! heeft hij van zijn moeder.
9. grote man voor de deur staat is mijn oom.
10. De meneer de deur openhoudt is verliefd op meisje.

Als dit lastig gaat probeer dan eerst het lidwoord erbij te bedenken en daarna te bepalen of het *die* of *dat* moet zijn. Weet je waarom dat handig is?

2.2.5 Werkwoorden

(Zie § 1.2.7 voor meer informatie)

Oefening 8A. Doelstelling: Het vervoegen van werkwoorden voor personen

Vervoeg onderstaande werkwoorden in de tegenwoordige tijd.

Gabungkan kata kerja dibawah ini dengan menggunakan bentuk waktu saat ini.

Voorbeeld

Hij [drinken] een biertje.

Hij drinkt een biertje.

1. Ik [weten] zeker dat hij het [kunnen].
2. [gaan] jij nog op vakantie of [blijf] jij in Nederland dit jaar?
3. Papa en mama [zeggen] dat ik straf [hebben].
4. Ik [doen] wat ik zelf [willen].
5. Tante Sjaan [helpen] iedereen die ze [kunnen] helpen.
6. De burens [geven] een groot feest en dat [vinden] hun zoon erg leuk.
7. Vissen [zwemmen] in het water en koeien [grazen] op het land.
8. Mijn zus [eten] heel veel maar ze [wegen] niet veel.
9. Kleine baby's [slapen] heel veel maar mijn kleine broertje [huiten] alleen maar.
10. Ik [slaan] die bal zo naar de overkant als het [moeten].

Voor het vervoegen van werkwoorden bestaan hele handige app's voor je telefoon. Probeer het wel eerst zelf en gebruik de app zoveel mogelijk alleen om te controleren.

Oefening 8B-1. Doelstelling: Het herkennen van vervoegde werkwoorden in de tegenwoordige en verleden tijd

Geef voor onderstaande zinnen aan of ze in de tegenwoordige of verleden tijd vervoegd zijn.
Tunjukkan kalimat-kalimat dibawah ini apakah menggunakan bentuk masa sekarang atau bentuk masa lampau.

Voorbeeld

Hij kocht bloemen =

Hij kocht bloemen = verleden tijd

1. Ik schrijf een brief =
2. Mijn oma hield van rozen =
3. Bram at nooit alleen =
4. Papa weet het zeker =
5. Zij begreep het niet =

Wist jij welke in de tegenwoordige en verleden tijd waren?

Oefening 8B-2. Doelstelling: Het vervoegen van werkwoorden in de verleden tijd

Vervoeg onderstaande werkwoorden in de verleden tijd.

Gabungkan kata-kata kerja dibawah ini dengan menggunakan bentuk waktu lampau.

Voorbeeld

Papa [drinken] een kopje koffie

Papa dronk een kopje koffie

1. Hij [doen] wat hij zelf [willen].
2. De buren [schreeuwen] heel hard waardoor de hele buurt het [horen].
3. Mijn oom [helpen] iedereen die hij [kennen].
4. Toen ik nog een baby [zijn] [huilen] ik heel veel.
5. Mijn broer [eten] heel veel en werd steeds dikker.
6. In Antwerpen [kopen] ik vorig jaar hele mooie bloemen.
7. Toen mijn ouders naar de overkant [lopen] [zien] zij ineens mijn oom.
8. Claire [komen] de woonkamer in toen de deurbel [gaan].
9. Vorig jaar [zijn] mijn oom en tante bij ons op bezoek.
10. Die dag [voelen] ik me niet goed.

Ook voor werkwoorden in de verleden tijd kan je app's gebruiken. Probeer het wel altijd eerst zelf te doen, zonder hulpmiddelen.

2.2.6 Koppelwerkwoorden

(Zie § 1.2.8 voor meer informatie)

Oefening 9. Doelstelling: Het actief toepassen van koppelwerkwoorden

Vul de juiste vorm van het koppelwerkwoord ('zijn', 'worden' of 'heten') in op de juiste plaats in de zin.

Isilah kalimat ini dengan menggunakan bentuk kata kerja penghubung ('zijn', 'worden' atau 'heten') yang benar dalam susunan yang benar.

Voorbeeld

..... deze bloemen mooi

..... deze bloemen zijn mooi

1. mijn moeder lief
2. ik Barbara
3. Max acht jaar
4. deze melk zuur
5. hij onschuldig
6. die auto rood
7. deze appel groen
8. haar opa oud
9. hij docent
10. die baby schattig

Vergeet niet dat elke Nederlandse zin een werkwoord moet hebben. Was deze opdracht moeilijk?

2.3 Zinnen

2.3.1 Hoofdzinnen

(Zie § 1.3.1 voor meer informatie)

Oefening 10. Doelstelling: De juiste woordvolgorde gebruiken in hoofdzinnen

Zet de verschillende zinsdelen in de juiste volgorde.

Susunlah kata-kata yang berbeda ini dengan urutan yang benar.

Voorbeeld

[Mark] [een banaan] [eet]

Mark eet een banaan

1. [Merel] [elke dag] [bakt] [pannenkoeken]
.....
2. [de kinderen] [naar] [willen] [het park]
.....
3. [zes uur] [gaat] [om] [mijn wekker] [af]
.....
4. [tante Truus] [haar boek] [in de woonkamer] [leest] [elke dag]
.....
5. [mijn moeder] [veel suiker] [altijd] [wilt] [in haar thee]
.....

6. [houdt van] [mijn opa] [appeltaart]

.....

7. [een muis] [ik] [in de keuken] [zie]

.....

8. [hij] [de bal] [gooit] [veel te ver]

.....

9. [naar] [mijn werk] [ik] [ga] [op de fiets] [elke dag]

.....

10. [weet] [niet zeker] [ik] [het]

.....

Radio luisteren, lezen en tv kijken kan allemaal helpen om de Nederlandse taal onder de knie te krijgen. Maar belangrijk is om ook zelf veel Nederlands te praten!

2.3.2 Bijzinnen

(Zie § 1.3.2 voor meer informatie)

Oefening 11. Doelstelling: De juiste woordvolgorde gebruiken in bijzinnen

Zet de volgende (bij)zinnen in de juiste volgorde.

Susunlah klausa berikut ini dengan urutan yang benar.

Voorbeeld

Ik weet dat [weet] [jij] [het]

Ik weet dat jij het weet

1. Ik vindt het leuk dat [Merel] [elke dag] [bakt] [pannenkoeken]

.....

2. Zij hebben net gezegd dat [zij] [naar] [willen] [de speeltuin]

.....

3. Mijn oom denkt dat [mijn broertje] [is] [heel slim]

.....

4. Mijn vader vindt het vreselijk dat [komt] [Tante Connie] [op bezoek]

.....

5. Het is zo ongezond dat [mijn zus] [veel mayonaise] [altijd] [wilt] [op haar patat]

.....

6. Weet jij dat [jarig] [vandaag] [mijn moeder] [is]
.....
7. Ik vind het erg vervelend dat [mijn vriend] [schoonmaakt] [de badkamer] [nooit]
.....
8. Ik denk dat [veel] [ik] [weet].
.....
9. Wist jij dat [ik] [15 kilometer] [fiets] [elke dag]?
.....
10. Het stinkt zo erg dat [nu] [ben] [ik] [misselijk]
.....

Probeer de zinnen ook eens hardop uit te spreken.

2.3.3 Vraagzinnen

(Zie § 1.3.3 voor meer informatie)

Oefening 12A. Doelstelling: Het maken van gesloten vragen

Maak goede (gesloten) vraagzinnen van de volgende zinnen.

Buatlah kalimat pertanyaan (tertutup) yang benar dengan menggunakan kata-kata berikut ini.

Voorbeeld

Hij heet Danny	Hij heet Danny
.....?	<u>Heet hij Danny?</u>

1. Bram verkoopt boeken op de markt.
.....?
2. Zijn opa leest elke dag de krant.
.....?
3. De buurman heeft een nieuwe auto.
.....?
4. De les begint om 9 uur.
.....?
5. Mijn vriendje heeft bruine ogen.
.....?

6. Iedereen krijgt aan het einde van de dag een cadeau.
.....?
7. Bananen hebben heel veel vitaminen.
.....?
8. Nadine houdt van snoepjes.
.....?
9. Het licht in de woonkamer is uit.
.....?
10. Die boom is er altijd al geweest.
.....?

Wat zijn vragen die je vandaag gesteld hebt aan de mensen in je omgeving?

2.3.4 Passieve zinnen

(Zie § 1.3.4 voor meer informatie)

Oefening 13. Doelstelling: Het herkennen van een passieve zin

Geef voor onderstaande zinnen aan of ze in de actieve of passieve vorm staan.

Tunjukkan kalimat-kalimat dibawah ini apakah menggunakan bentuk aktif atau bentuk pasif.

Voorbeeld

Ik heb het eten gekookt = Actief
 Het eten is gekookt door mij = Passief

1. Deze auto wordt verkocht. =
Ik verkoop deze auto. =
2. De fiets wordt morgen gerepareerd. =
Mijn broer repareert de fiets =
3. Het Nederlandse elftal verslaat het Spaanse elftal. =
Het Spaanse elftal wordt verslagen. =
4. Mijn haar wordt volgende week geknipt. =
De kapper knipt volgende week mijn haar. =

5. Henk wordt gebeld door de dokter. =
De dokter belt Henk. =

Kan je passieve zinnen ook herkennen in kranten, boeken of tijdschriften?

3. ANTWOORDEN

Oefening 4. Lidwoorden

1. Ik woon tegenover de groene flat, naast de speeltuin.
2. Hoe laat is het journaal op tv?
3. In de dierentuin is een nieuw olifantje geboren.
4. Vergeet je niet het licht uit te doen in de slaapkamer!
5. Er staat een auto op de hoek van de straat.
6. Vandaag is het mooi weer omdat de zon schijnt.
7. Mijn oma gaf mij een handje vol drop.
8. Ik heb een kilo appels nodig voor in de appeltaart.
9. Het papier in de printer is helemaal op.
10. Ik wil geen frietje, geef mij maar een ijsje.

Oefening 5. Bijvoeglijk naamwoorden

1. Haar [~~bruin~~ / bruine] haren wapperen door de [~~hard~~ / harde] wind.
2. De [~~mooi~~ / mooie] auto is door een [~~gemeen~~ / gemene] dief gestolen.
3. Doe mij maar een [lekker / ~~lekkere~~] kopje thee en een [heerlijk / ~~heerlijke~~] taartje.
4. Mijn zusje is [snel / ~~snelle~~], ook al zou je dat niet denken van zo'n [klein / ~~kleine~~] meisje!
5. Dat [~~aardig~~ / aardige] jongetje heeft een [~~geel~~ / gele] jas aan met [~~blauw~~ / blauwe] knopen.
6. Een [zwart / ~~zwarte~~] paard vind ik mooier dan een [wit / ~~witte~~] paard.
7. Wat een [groot / ~~grote~~] cadeau heb jij gehad van jouw [lief / lieve] oma.
8. Deze bal is [rond / ~~ronde~~], maar dit is een [~~vierkant~~ / vierkante] doos.
9. Ik keek haar recht in haar [~~donker~~ / donkere] en [~~stralend~~ / stralende] ogen aan.
10. [~~Wit~~ / Witte] sneeuw, [~~ronde~~ / ronde] cirkel en [~~warm~~ / warme] zon zijn voorbeelden van pleonasmen.

Oefening 6A. Persoonlijk voornaamwoord

11. Waarom lieg jij zoveel tegen jouw ouders?
12. Merel is mijn buurmeisje, maar zij is ook mijn beste vriendin.
13. Ik ben te laat voor de voor de voorstelling.
14. Mijn broer is erg lief, maar hij is ook wel ondeugend soms.
15. Wij/Zij zijn heel trots op jou Mark! Jij hebt echt jouw best gedaan vandaag.
16. Dat beloven zij/jullie elke keer, maar tot nu toe zijn mijn vrienden nog steeds niet langs gekomen.

17. Weet jij zeker dat jij het licht wel uit hebt gedaan?
18. Bart haalt hele goede cijfers. Hij is heel erg slim.
19. Mijn tante is fantastisch! Zij heeft het feest in haar eentje georganiseerd.
20. Weten jullie zeker dat jullie het mooi vinden?

Oefening 6B. Bezittelijk voornaamwoord

1. [fiets] [jij] = jouw fiets
2. [werkstuk] [Karel] = zijn werkstuk
3. [telefoon] [mama] = haar telefoon
4. [horloge] [ik] = mijn horloge
5. [stoel] [papa] = zijn stoel
6. [parfum] [Bianca] = haar parfum
7. [boek] [juffrouw] = haar boek
8. [garage] [buren] = hun garage
9. [geld] [zus] = haar geld
10. [bal] [buurjongens] = hun bal

Oefening 7. Betrekkelijk en aanwijzend voornaamwoord

1. De auto die aan de overkant van de straat staat is van die meneer.
2. Die speeltuin heeft veel toestellen die ik leuk vind.
3. Dat is de mooiste ring die ik ooit gezien heb.
4. Die mevrouw zegt maar wat.
5. De pen die ik jou geleend heb wil ik graag terug.
6. Dat is een groot huis! De mensen die daarin wonen zijn vast heel rijk.
7. Ik weet het zeker! Die jongen sloeg dat meisje!
8. Wat een knappe jongen! Dat heeft hij van zijn moeder.
9. Die grote man die voor de deur staat is mijn oom.
10. De meneer die de deur openhoudt is verliefd op dat meisje.

Oefening 8A-1. Werkwoorden tegenwoordige tijd

1. Ik weet zeker dat hij het kan.
2. Ga jij nog op vakantie of blijf jij in Nederland dit jaar?
3. Papa en mama zeggen dat ik straf heb.
4. Ik doe wat ik zelf wil.
5. Tante Sjaan helpt iedereen die ze kan helpen.
6. De buren geven een groot feest en dat vindt hun zoon erg leuk.
7. Vissen zwemmen in het water en koeien grazen op het land.

8. Mijn zus eet heel veel maar ze weegt niet veel.
9. Kleine baby's slapen heel veel maar mijn kleine broertje huilt alleen maar.
10. Ik sla die bal zo naar de overkant als het moet.

Oefening 8A-2. Werkwoorden tegenwoordige tijd

1. Jij/Hij/Zij leest een boek.
2. Dat weet ik/jij/hij/zij toch niet!
3. Wij/Jullie/Zij praten altijd zoveel.
4. Als hij/zij belt, zeg maar dat ik er niet ben.
5. Wij/Jullie/Zij fluisteren heel vaak.

Oefening 8B-1. Werkwoorden verleden tijd

1. Hij deed wat hij zelf wilde.
2. De burens schreeuwden heel hard waardoor de hele buurt het hoorde.
3. Mijn oom hielp iedereen die hij kende.
4. Toen ik nog een baby was hulde ik heel veel.
5. Mijn broer at heel veel en werd steeds dikker.
6. In Antwerpen kocht ik vorig jaar hele mooie bloemen.
7. Toen mijn ouders naar de overkant liepen zagen zij ineens mijn oom.
8. Claire kwam de woonkamer in toen de deurbel ging.
9. Vorig jaar waren mijn oom en tante bij ons op bezoek.
10. Die dag voelde ik me niet goed.

Oefening 8B-2. Werkwoorden verleden tijd

1. Ik schrijf een brief = tegenwoordige tijd
2. Mijn oma hield van rozen = verleden tijd
3. Bram at nooit alleen = verleden tijd
4. Papa weet het zeker = tegenwoordige tijd
5. Zij begreep het niet = verleden tijd

Oefening 9. Koppelwerkwoorden

1. mijn moeder is lief
2. ik heet Barbara
3. Max is acht jaar
4. deze melk is zuur
5. hij is onschuldig
6. die auto is rood

7. deze appel is groen
8. haar opa is oud
9. hij is docent
10. die baby is schattig

Oefening 10. Hoofdzinnen

1. Merel bakt elke dag pannenkoeken.
2. De kinderen willen naar het park.
3. Om zes uur gaat mijn wekker af.
4. Elke dag leest tante Truus haar boek in de woonkamer.
5. Mijn moeder wilt altijd veel suiker in haar thee.
6. Mijn opa houdt van appeltaart.
7. Ik zie een muis in de keuken.
8. Hij gooit de bal veel te ver.
9. Ik ga elke dag op de fiets naar mijn werk
10. Ik weet het niet zeker

Oefening 11. Bijzinnen

1. Ik vind het leuk dat Merel elke dag pannenkoeken bakt.
2. Zij hebben net gezegd dat zij naar de speeltuin willen.
3. Mijn oom denkt dat mijn broertje heel slim is.
4. Mijn vader vindt het vreselijk dat Tante Connie op bezoek komt.
5. Het is zo ongezond dat mijn zus altijd veel mayonaise op haar patat wilt.
6. Weet jij dat mijn moeder vandaag jarig is.
7. Ik vind het erg vervelend dat mijn vriend de badkamer nooit schoonmaakt.
8. Ik denk dat ik veel weet.
9. Wist jij dat ik elke dag 15 kilometer fiets?
10. Het stinkt zo erg dat ik nu misselijk ben.

Oefening 12. Vraagzinnen

1. Verkoopt Bram boeken op de markt?
2. Leest zijn opa elke dag de krant?
3. Heeft de buurman een nieuwe auto?
4. Begint de les om 9 uur?
5. Heeft mijn vriendje bruine ogen?
6. Krijgt iedereen aan het einde van de dag een cadeau?
7. Hebben bananen heel veel vitaminen?

8. Houdt Nadine van snoepjes?
9. Is het licht in de woonkamer uit?
10. Is die boom er altijd geweest?

Oefening 13. Passieve zinnen

1. Deze auto wordt verkocht. = Passief
Ik verkoop deze auto. = Actief

2. De fiets wordt morgen gerepareerd. = Passief
Mijn broer repareert de fiets = Actief

3. Het Nederlandse elftal verslaat het Spaanse elftal. = Actief
Het Spaanse elftal wordt verslagen. = Passief

4. Mijn haar wordt volgende week geknipt. = Passief
De kapper knipt volgende week mijn haar. = Actief

5. Henk wordt gebeld door de dokter. = Passief
De dokter belt Henk. = Actief